PROBLEMA MĂRII TERITORIALE ÎN DREPTUL INTERNAȚIONAL CONTEMPORAN

DE

N. ȚAȚOMIR

I. Actualitatea problemelor dreptului internațional maritim și considerabila lor însemnătate rezultă atît din necesitatea asigurării navigației maritime internaționale și a evitării infectării atmosferei și apelor occeanice cu substanțe radioactive prin efectuarea experiențelor cu armele termonucleare în marea deschisă, cît și din dreptul statelor iubitoare de pace de a preîntîmpina invadarea mării lor teritoriale de către statele imperialiste cu flotă puternică și de a împiedica astfel distrugerea de către flotele străine — prin pescuitul pirateresc — a bogățiilor lor piscicole.

În componența teritoriului de stat al statelor cu frontiere maritime (în teritoriul lor acvatic) intră și marea teritorială care înconjoară cu o zonă marină litoralul acestor state.

Nu se poate defini marea teritorială în opoziție cu marea liberă sau invers [1]), întrucît o asemenea definiție cuprinde în termenii ei alte noțiuni juridice care trebuie de asemenea definite.

Prin „mare teritorială" [2]) sau „ape teritoriale" se înțelege zona sau fîșia mării de o anumită lățime, care înconjoară țărmurile continentale, insulele și arhipelagurile unui stat, face parte integrantă din teritoriul statului riveran și se află sub suveranitatea acestuia.

Pe întinderea apelor teritoriale, care se socotesc, în genere, de la linia celui mai mare reflux de la țărm sau de la insulă — iar acolo unde sînt ape maritime interne, de la limita lor externă, se aplică legislația generală a statului riveran, legile și normele speciale ale acestui stat.

Nu sînt considerate ape teritoriale brațele de mare accesibile naviga-

---

1) Cum procedează unii autori pentru marea liberă (la haute mer), de exemplu G. Gidel în *Droit International de la mer*, vol. I, p. 125, sau cum este redactat proiectul Comisiei de drept internațional referitor la dreptul mării.

2) Termen adoptat la Conferința internațională de la Geneva a plenipotențiarilor statelor membre ale ONU (24 februarie — 29 aprilie 1958), la care s-au discutat așa-numitele „Articole cu privire la dreptul mării" elaborate de Comisia de drept internațional.

ției maritime și care sînt legate cu marea liberă prin căi de ape care se găsesc sub suveranitatea unuia sau a mai multor state riverane [3]).

Apele teritoriale, parte integrantă a teritoriului statului riveran, au un regim juridic special.

Pentru fundamentarea teoriilor lor referitoare la această problemă, juriștii medievali s-au servit de dreptul canonic. Analizînd glossa Cărții a VI-a a unei decretalii date de papa Bonifaciu VII (1294—1303), juriștii medievali conchideau (îndeosebi, Bartollo — 1314—1357), că, potrivit dreptului canonic, autoritatea statului asupra mării litorale se întinde pînă la o distanță de 100 mile italiene (147 km). În evul mediu, statele au început a-și stabili încetul cu încetul autoritatea asupra acestor ape, fie pentru a îndepărta de coastele lor desfășurarea luptelor navale care dăunau comerțului lor maritim, fie pentru a putea supune carantinei vasele controlate din punct de vedere sanitar, fie pentru evitarea unui atac prin surprindere din partea navelor de război străine sau pentru preîntîmpinarea contrabandei etc.

Extinderea autorității statului riveran asupra mării teritoriale s-a făcut treptat, începînd de la revendicarea dreptului de a lupta în zona respectivă împotriva vaselor pirate și de la încercările de „evanghelizare" a populațiilor așa-zis „păgîne", vecine spațiilor maritime revendicate, pînă la controlul vamal, stabilirea de taxe pentru tranzit și interzicerea pescuitului de către străini.

Începînd din sec. al XVI-lea, dreptul statului asupra mării teritoriale a fost recunoscut aproape unanim. În acest secol, unele state își revendicau mări întregi.

Hugo Grotius justifică dreptul statului riveran asupra apelor teritoriale, stabilind principiul conform căruia apele teritoriale se întind pînă acolo unde se poate efectua de pe mal o constrîngere asupra oamenilor ce se găsesc pe mare, în așa fel ca și cum ei s-ar găsi pe pămînt. („De jure belli ac pacis", II, cap. III, § 13/2).

Teoria lui Cornelius van Bynkershoek (elevul lui Grotius) formulează acest drept în sensul că autoritatea sau suveranitatea asupra litoralului se termină acolo unde se sfîrșește exercițiul puterii militare, adică distanța la care bate un tun de pe litoral („Ibi finitur potestas terrae, ubi finitur armorum vis") [4]).

Galliani, în 1782, aduce precizări în termenii teoriei stabilind teza că întinderea apelor teritoriale este de 3 mile marine (5,55 km) [5]), atît cît bate artileria.

Practica internațională arată că fiecare stat își fixează lărgimea mării teritoriale, determinînd linia de la care începe, precum și limita ei. Comisia de Drept Internațional nu a propus o limită fixă, apreciind însă că extinderea mării teritoriale dincolo de 12 mile marine nu se justifică

---

3) **Guggenheim**, ***Traité de Droit International Public***, **1953, vol. I, p. 445.**

4) ***Dissertatio de dominio maris***, **II; aceeaşi idee, cu alţi termeni (imperium terrae finiri ubi finitur armorum potestas) în *Quaestionem juris publici*, libri duo, I, cap. VIII.**

5) **O milă marină internaţională are 1852 de metri, ea fiind un minut al ecuatorului.**

din punctul de vedere al dreptului internaţional (O.N.U., Documente supl. Nr. 9, A/3159).

Actul unilateral al statului riveran, prin care se fixează lărgimea mării teritoriale, este un act licit şi opozabil celorlalte state, el neviolînd nici regulile generale, nici normele speciale ale dreptului internaţional.

Ca un exemplu elocvent poate fi dată Franţa, care are mai multe categorii de mări teritoriale: o mare teritorială de 3 mile marine pentru pescuit, o mare teritorială de 6 mile marine pentru neutralitate, adică în ceea ce priveşte pătrundea vaselor militare străine, o mare teritorială de 20 km. pentru vamă, o mare teritorială de 3 mile marine pentru securitate, cu excepţia unor porturi militare, unde marea teritorială franceză este de 6 mile marine (Toulon, Brest, Cherbourg, Bizerta din Africa).

Se poate afirma deci că lărgimea mării teritoriale nu are o limită unanim recunoscută de toate statele, ea variind în aceeaşi epocă de la o ţară la alta, şi în aceeaşi ţară de la o epocă la alta [6]).

Deosebirile se vădesc şi în modul de trasare a liniei despărţitoare dintre marea teritorială şi marea liberă. Cînd ţărmul are multe intrînduri şi promontorii, apele teritoriale se calculează de la aşa-numitele linii de bază, adică linii drepte care unesc punctele promontoriale corespunzătoare ale litoralului (continent şi insule) şi urmează direcţia generală a acestuia.

Curtea Internaţională de Justiţie a dat la 18 decembrie 1951 (cu ocazia diferendului anglo-norvegian [7]) asupra apelor teritoriale) o hotărîre care precizează că statul riveran este cel mai competent să-şi fixeze regimul apelor sale litorale [8]).

Statul riveran îşi extinde suveranitatea sa asupra apelor teritoriale pentru securitatea sa terestră, pentru salvgardarea intereselor sale politice, comerciale etc., pentru asigurarea desfăşurării normale a vieţii populaţiei de pe litoral.

În ceea ce priveşte natura juridică a suveranităţii statului riveran asupra mării teritoriale, unii jurişti burghezi de drept internaţional susţin că statul are numai un drept de folosinţă a acestei zone maritime (pescuit, exploatare etc.), iar alţii încearcă să demonstreze, pentru „justificarea" politicii de expansiune a puterilor imperialiste, că marea teritorială este o parte din marea deschisă (la haute mer) şi că statul riveran nu poate avea decît drepturi limitate (dreptul de inspecţie vamală, de inspecţie sanitară etc.) asupra acestei zone.

Aceste „teorii" contrazic flagrant practica internaţională, actele juridice internaţionale, precum şi legislaţia majorităţii statelor. Articolul 1 al Convenţiei de la Paris din 1919, referitoare la reglementarea navigaţiei aeriene, califică apele teritoriale ca o parte componentă a teritoriului de stat.

Conferinţa de la Haga din 1930, cu privire la codificarea dreptului

---

6) Aceasta, indiferent de denumirile atribuite porţiunii de mare adiacentă coastelor: ape interioare, mare teritorială, mare epicontinentală, platou continental, zonă contiguă (aceasta din urmă o porţiune a mării libere).

7) Procesul este cunoscut sub numele de „Anglo-norvegian Fisheries Case" (cazul pescăriilor anglo-norvegiene).

8) Recueil de la Cour Internationale de Justice.

internațional, elaborînd proiectul „Despre reglementarea juridică a apelor teritoriale“, a stabilit că apele teritoriale sînt sub suveranitatea statului riveran, deci reprezintă o parte din teritoriul statului respectiv [9]).

În același sens sînt și dispozițiile Convenției de la Chicago (7 decembrie 1944) cu privire la aviația civilă internațională.

Curtea Internațională de Justiție a statuat în anul 1949, judecînd litigiul anglo-albanez, că suveranitatea Albaniei a fost încălcată de vasele militare engleze care, fără permisiunea Albaniei, intraseră în apele teritoriale albaneze pentru pescuitul minelor.

Comisia de Drept Internațional, la a 8-a sesiune a sa din 1956, a stabilit că suveranitatea țărilor riverane se întinde atît asupra apelor, cît și asupra spațiului aerian de deasupra lor, precum și asupra suprafeței și subsolului fundului din apele teritoriale.

Convenția asupra mării teritoriale și zonei contigue (29 aprilie 1958) prevede că suveranitatea statului riveran se întinde asupra spațiului aerian de deasupra mării teritoriale, asupra fundului și subsolului acestei mări.

II. În literatura juridică internațională burgheză se susține punctul de vedere că lărgimea apelor teritoriale trebuie fixată la 3 mile marine. Argumentele de ordin tradițional-istoric cad de la sine: dacă în secolul al XVIII-lea, distanța la care putea să ajungă un proiectil lansat de un tun era de aproximativ 3 mile marine și astfel o mare teritorială lată de 3 mile marine asigura securitatea coastelor, astăzi, avînd în vedere stadiul înaintat al evoluției armelor moderne, distanța de 3 mile marine nu reprezintă nimic.

Restrîngerea limitelor apelor teritoriale de la 100 mile la 3 mile se datorește faptului că statele capitaliste aveau nevoie de libertatea navigației și de subordonarea vaselor numai legilor statului, al cărui pavilion îl poartă.

Era anacronică și contrarie intereselor cercurilor comerciale capitaliste concepția juriștilor țărilor scandinave, care susțineau — începînd din secolul al XIV-lea — că apele teritoriale trebuie să se întindă pînă la linia orizontului privit liber de pe litoral, concepție transpusă și într-o serie de tratate și ordonanțe din sec. XVI—XVII.

În consecință, marile puteri maritime au căutat să obțină recunoașterea pe plan internațional a unei cît mai înguste mări teritoriale și aceasta din mai multe motive. În primul rînd, pentru ca navele lor de război să se poată apropia cît mai mult de coastele altor state în scopul debarcării de teroriști, spioni, diversioniști etc., sau în scopul intimidării statelor capitaliste mai slabe (în practica statelor capitaliste se utilizează des așa-zisa „demonstrație“ a flotei navale de-a lungul coastelor

9) Conferința de la Haga din 1930 a împărțit apele de sub suveranitatea statului riveran, după întinderea drepturilor, în : a) marea interioară, b) apele teritoriale, c) zone speciale.

Mările interioare și apele teritoriale fac parte din teritoriul statului. Zonele speciale, dincolo de apele teritoriale, sînt considerate ca ape ale mării libere, asupra lor statul riveran putînd exercita anumite drepturi. Conferința însă nu a rezolvat problema întinderii apelor teritoriale și a dreptului statului de a stabili zone speciale.

altui stat, pentru a-i impune un anumit punct de vedere în luarea unor hotărîri ce interesează statele demonstrante).

În al doilea rînd, fără a se teme de concurenţa pescarilor străini în propriile lor ape, statele imperialiste vor să pătrundă cît mai adînc în apele teritoriale ale statelor capitaliste mai slabe, pentru a-şi însuşi marile cantităţi de peşte ce se adună lîngă coastele lor maritime.

Lăţimea de 3 mile marine, adoptată de Anglia şi S.U.A. abia la sfîrşitul secolului trecut, nu a fost niciodată recunoscută şi practicată de toate statele şi nu există nici o regulă de drept internaţional care să prevadă obligativitatea respectării acestei distanţe. Într-adevăr, pretinsa regulă a celor trei mile reprezintă astăzi o condamnabilă superstiţie, dar o superstiţie care satisface interesele cercurilor comerciale imperialiste. De aceea, statele imperialiste nu au scăpat nici un prilej de a obţine recunoaşterea internaţională a acestei pretinse reguli.

Conferinţa de la Haga din 1930, întrunită pentru codificarea dreptului internaţional, nu a reuşit, cu toate presiunile exercitate de marile puteri imperialiste maritime, să stabilească un punct de vedere unitar în această problemă. Delegaţia sovietică a arătat cu această ocazie, pe baza argumentelor desprinse din îndelunga practică internaţională, că dreptul internaţional nu cunoaşte norme obligatorii referitoare la limita apelor teritoriale.

Comisia de Drept Internaţional a Organizaţiei Naţiunilor Unite la sesiunea a VII-a (8 iulie 1955), precum şi în „Articolele asupra dreptului maritim“ admise de această comisie la sesiunea a VIII-a din 1956, a stabilit, după cum am spus, că practica internaţională nu cunoaşte o unitate în ce priveşte lărgimea apelor teritoriale şi că dreptul internaţional nu are suficiente temeiuri pentru a extinde apele teritoriale peste limita de 12 mile marine.

După studii competente şi profunde, iniţiate de Adunarea Generală a O.N.U. şi cărora U.R.S.S. şi alte ţări socialiste le-au dat fundamentarea ştiinţifică, a fost convocată la Geneva (24 februarie—29 aprilie 1958) prima conferinţă a O.N.U. cu privire la dreptul maritim internaţional la care au participat 86 de state. Puterile imperialiste au încercat iarăşi să impună limita de 3 mile marine, fără a avea nici de data aceasta succes [10]).

Avînd în vedere că foarte multe state au o zonă a apelor teritoriale care depăşeşte 3 mile marine (ţările scandinave — 4 mile marine, Finlanda, idem; Italia, R.A.U., Grecia. Iranul 6 mile marine; Mexico — 9 mile marine; R.P. Romînă, U.R.S.S., R.P. Bulgaria, Indonezia, Columbia — 12 mile marine, Ecuador — 36 mile, Salvador, Honduras, Costa-Rica — 200 mile), propunerea sovietică prezentată la conferinţa de la Geneva din 1958 (şi sprijinită, în afară de delegaţiile statelor socialiste, de cele ale Arabiei Saudite, Birmaniei, Ceylonului, republicii Chili, Columbiei, Ecuadorului, Guatemalei, Indoneziei, Islandei, Mexicului, Nepalului, R.A.U., Tunisiei etc.) este şi justă şi legitimă: „Fiecare stat stabileşte lăţimea apelor sale teritoriale conform uzanţelor statornicite, de regulă între trei

10) **Din cele 86 state care au participat la conferinţă, numai 19 au apele teritoriale largi de 3 mile marine, printre care S.U.A., Anglia, Franţa.**

şi douăsprezece mile marine, ţinînd seama de condiţiile istorice şi geografice, de interesele economice şi ale securităţii statului riveran, de interesele navigaţiei internaţionale".

Apele teritoriale ale Uniunii Sovietice au o lărgime de 12 mile marine, calculate de la linia celui mai mare reflux, atît de pe continent cît şi de pe insule, iar în apele interioare — de la limita lor exterioară. Această întindere a apelor teritoriale este fixată prin Decizia Consiliului Comisarilor Poporului al U.R.S.S. din 15 iunie 1927 referitoare la apărarea frontierelor de stat.

Decretul nr. 170 din 25 septembrie 1951, emis de Prezidiul Marii Adunări Naţionale a Republicii Populare Romîne, cu privire la modificarea unor articole ale Decretului nr. 41 din 14 februarie 1951, se referă la supravegherea, ordinea şi controlul navigaţiei maritime şi fluviale, fixînd lărgimea mării teritoriale a R.P.R. la 12 mile marine, adică 22.224 km. de la litoral [11]).

Fără înodailă că statele suverane riverane au obligaţia pe plan internaţional de a garanta libertatea folosirii căilor maritime internaţionale care trec prin zona apelor teritoriale.

III. Împotriva politicii expansioniste a imperialismului nord-american, se ridică protestele chiar ale unor jurişti de drept internaţional burghezi, mai ales din ţările Americii Latine.

Rezoluţia a XIII-a, denumită „Principiile Mexicului în problema regimului juridic al mării" şi adoptată la cea de-a treia conferinţă a Consiliului interamerican al juriştilor (3 februarie 1956) la propunerea ţărilor din America Latină: Argentina, Chili, Ecuador, Guatemala, Mexic, Peru, Salvador şi Uruguay (S.U.A. a votat contra), cuprinde idei interesante referitoare la necesitatea asigurării intereselor statelor riverane atunci cînd se hotărăşte asupra lărgimii mării teritoriale, asupra regimului ei şi al platoului continental.

„Fiecare stat, se spune în rezoluţie, este în drept să stabilească întinderea mării sale teritoriale în limite raţionale, ţinînd seama de factorii geografici, geologici, biologici, precum şi de necesităţile economice ale populaţiei sale, de consideraţii de securitate şi de necesităţile de apărare".

Rezoluţia precizează că „întinderea de 3 mile marine a mării teritoriale nu este suficientă şi nu constituie o normă generală a dreptului internaţional" şi ca atare „se justifică lărgirea zonei mării, denumită tradiţional mare teritorială".

Presupusa regulă a celor 3 mile marine este infirmată de faptul că actualmente, din 71 de state care au ape teritoriale, numai 19 recunosc lărgimea de 3 mile.

Fie că în unele ţări, ceea ce determină întinderea mării teritoriale este

11) Marea noastră teritorială constituie obiect al proprietăţii socialiste de stat şi pe întinderea ei sînt prohibite navigaţia fără pilot, pescuitul, măsurătorile de orice fel pentru determinarea adîncimii, temperaturii, gradului de salinitate etc., fotografiatul, vînatul, lucrările de cercetare de orice natură, debarcările înafara porturilor R.P.R. a persoanelor şi a mărfurilor. În Decretul Prezidiului M.A.N. nr. 39, publicat în Buletinul Oficial al M.A.N. nr. 3 din 28 ianuarie 1956, se menţine aceeaşi lărgime a mării teritoriale.

suprafața platoului continental, cînd acesta este suficient a asigura interesele securității și necesitățile economice ale statului riveran, fie că în alte țări criteriul de determinare a limitei apelor teritoriale este protejarea faunei și florei, legate din punct de vedere biologic de zona acestor ape, și fie că anumite țări nu limitează deloc întinderea apelor lor teritoriale, statele capitaliste mai slabe — printre care țările Americii Latine — adoptă criterii variate pentru a preîntîmpina — prin lărgimea cît mai mare a mării teritoriale — orice infiltrațiune a flotelor străine în zonele bogate în resurse piscicole sau de altă natură.

Statele imperialiste maritime puternice, în frunte cu S.U.A., deși susțin presupusa regulă a celor 3 mile marine, își extind jurisdicția cu mult dincolo de această zonă atunci cînd interesele lor economice și politice impun aceasta.

De pildă, Statele Unite, la sfîrșitul secolului trecut au interzis în mod unilateral vînătoarea de foci într-o zonă a largului mării, care nu se află sub suveranitatea nici unui stat și au reținut samavolnic vasele canadiene care vînau foci înafara apelor teritoriale nord-americane, iar după cel de-al doilea război mondial au încheiat cu Japonia și Canada o convenție prin care vaselor japoneze și canadiene li s-a interzis pescuitul somonului în regiunea nordică a Oceanului Pacific.

Prin toate aceste fapte, S.U.A. își contrazic propria lor teză și încearcă să transforme marea deschisă într-o mare clausum (încă din 1635, Selden în opera sa *Mare clausum* încercase să justifice dreptul statelor de a stăpîni și mările libere). S.U.A. vor să reînvie această doctrină medievală, care a eșuat chiar de la elaborarea ei, pentru a-și asigura dominația asupra mărilor și oceanelor.

Statele imperialiste maritime puternice, în frunte cu S.U.A., nu vor să recunoască — printre altele — că drepturile statului riveran asupra shelfului (platoului) continental se extind asupra speciilor faunei și florei care există într-o legătură fizică și biologică permanentă cu platoul [12]) și motivele acestui refuz sînt lesne de înțeles: marile monopoluri nu vor să renunțe la cîștigurile rezultate din comercializarea uriașelor bogății piscicole sau de altă natură care se găsesc în apropierea coastelor statelor capitaliste mai puțin puternice.

Fără a lua măsuri discriminatorii și arbitrare, statul riveran — în lipsa unor convenții internaționale — poate lua orice măsură de protecție necesară pentru apărarea resurselor maritime ale faunei din apropierea țărmurilor sale, chiar dacă cîmpul de aplicare a acestei măsuri depășește zona apelor teritoriale. Cine vrea să rezolve just problema jurisdicției asupra mării teritoriale trebuie să se bazeze pe recunoașterea suveranității statelor.

Numai cu respectarea principiului suveranității statelor riverane se poate ajunge la o colaborare internațională în domeniul dreptului ma-

---

12) Conform Convenției de la Geneva, prin resursele naturale se înțeleg resursele minerale și alte resurse anorganice ale fundului mării și subsolului, precum și organismele care aparțin speciilor sedentare. Art. 2. pct. 1 precizează că statul riveran exercită drepturi suverane asupra platoului continental, în scopul exploatării acestuia și explorării resurselor sale naturale.

ritim şi la o apreciere justă a factorilor care determină un stat sau altul să fixeze — între anumite limite raţionale — lărgimea apelor teritoriale.

IV. Statele imperialiste violează în mod permanent normele elementare ale dreptului maritim. Prin pătrunderea flotelor navale ale acestor state în apele teritoriale străine — indiferent în ce scop — se comite actul de agresiune, calificat ca atare în lumina principiilor de drept internaţional unanim admise.

Astfel, suveranitatea Islandei a fost flagrant violată prin invadarea mării sale teritoriale de către flota engleză. Această ţară săracă, pentru care pescuitul înseamnă capitolul bugetar cel mai important al avuţiei naţionale, şi-a lărgit apele sale teritoriale de la 4 la 12 mile marine — cu începere de la 1 septembrie 1958 — pentru a-şi putea menţine la linia de plutire economia naţională, şi aşa destul de şubredă. Extinzîndu-şi astfel legitim suveranitatea asupra zonei de 12 mile de la coaste, s-a interzis de la acea dată străinilor să pescuiască în marea teritorială islandeză. Monopolurile engleze, lovite în interesele lor comerciale, au determinat intervenţia flotei militare de război engleze, pentru a impune prin forţă aplicarea de către Islanda a presupusei reguli a celor trei mile marine, pe care de altfel Islanda nu o aplicase nici înainte de această agresiune armată.

Islanda şi-a exercitat un drept suveran al său şi orice încălcare a apelor ei teritoriale largi de 12 mile marine atrage responsabilitatea guvernului care a ordonat intervenţia forţelor sale navale în zone maritime care se află sub suveranitatea altui stat. Retragerea forţelor navale engleze — la începutul anului 1960 — din marea teritorială islandeză nu a însemnat recunoaşterea „de jure" din partea Angliei a lărgimii de 12 mile marine a mării teritoriale islandeze.

Suveranitatea Chinei Populare se întinde asupra întregului teritoriu al Chinei continentale, al insulei Taivan, al arhipelagului Penhuledao şi al tuturor insulelor înconjurătoare şi de coastă. Dar exercitarea aceştei suveranităţi este actualmente împiedicată prin ocupaţia de fapt a acestor teritorii de către S.U.A. şi de către clica ciankaişistă, cu care S.U.A. au încheiat, în noiembrie 1949, un aşa-zis „acord" privitor la ocuparea samavolnică a Taivanului de către trupele americane.

Taivanul este o parte inalienabilă a teritoriului Chinei. Pe insula Taivan locuiau chinezi încă cu mult înainte de descoperirea Americii de către Columb (cu aproximativ 900 de ani). In 1945, în urma capitulării necondiţionate a Japoniei, care ocupase Taivanul şi arhipelagul Penhuledao în 1895, aceste teritorii au revenit Chinei, apartenenţa lor la China fiind recunoscută prin convenţii internaţionale (Declaraţia de la Cairo, 1 decembrie 1943 — semnată de China, S.U.A. şi Anglia; Declaraţia de la Potsdam — 26 iulie 1945 — semnată de China, S.U.A., Anglia, U.R.S.S.; Actul de capitulare a Japoniei din 2 septembrie 1945 etc.).

Orice acţiune a guvernului R.P. Chineze, referitoare la aceste teritorii, constituie o problemă de ordin intern a Chinei populare. Problema Taivanului şi a insulelor Penhuledao nu este o problemă internaţională nerezolvată şi nici un stat sau vreo organizaţie internaţională nu au dreptul să ia vreo dispoziţie sau să acţioneze într-un fel oarecare asupra

acestor teritorii sau asupra mării lor teritoriale, fără a încălca cele mai elementare norme de drept internațional.

Ocuparea regiunilor Taivanului și insulelor Penhuledao de către forțele armate ale S.U.A. este un atentat la integritatea teritorială și suveranitatea R.P. Chineze.

La 4 septembrie 1958, guvernul R.P. Chineze a luat hotărîrea legitimă de a lărgi apele teritoriale ale Republicii Populare Chineze la 12 mile marine. Această prevedere s-a referit la toate teritoriile R.P. Chineze, inclusiv China continentală și insulele ei de coastă, precum și Taivanul și insulele înconjurătoare, insulele Penhuledao, insulele Dunsa, Sișa, Cijunșa, Nanșa și toate celelalte insule aparținînd Chinei care sînt despărțite de continent și de insulele sale de coastă prin apele mării.

Potrivit criteriilor generale de demarcare, linia de bază a apelor teritoriale ale Chinei de-a lungul litoralului continentului și în jurul insulelor sale de coastă este o linie formată din linii drepte care unesc punctele de bază de pe litoralul continentului și punctele de bază de pe insulele de coastă de la marginea lor exterioară, iar fîșia de apă care se întinde pe o lărgime de 12 mile marine de la această linie constituie apele teritoriale ale Chinei. Zonele de apă cuprinse între limitele acestei linii de bază, inclusiv golful Bohai și strîmtoarea Tziun-Cijou sînt ape interioare ale Chinei. Insulele aflate între limitele liniei de bază, inclusiv insula Dun-in, insula Kaoten, insulele Matzu, insulele Paiciuan, insulele Uțiuiui, insulele marele și micul Tzînmîndao, insulele Dadan, Erdan, Dundindao sînt insule ale apelor interioare ale Chinei.

Debarcarea trupelor americane pe insulele Tzînmîndao (Quemoy) și Matzu (Matsushan), care se află la aproximativ 6 km. depărtare de coastele Chinei continentale, ca și pe insulele Taivan (Formosa) și Penhuledao (Pescadores), precum și pătrunderea navelor americane în zona de 12 mile marine, proclamată mare teritorială chineză, constituie acte de agresiune armată din partea S.U.A. împotriva integrității și suveranității R.P. Chineze.

V. Vasele străine comerciale au dreptul de a efectua „trecerea inofensivă [13]) prin apele teritoriale ale unui stat, fără a avea nevoie de autorizația specială a statului riveran. Statul riveran nu intervine în regulamentul intern al acestor vase, dar le poate obliga să respecte propriile lui reguli, referitoare la ordinea navigației, la inspecțiile sanitare, vamale etc.

Pentru asigurarea securității sale, statul riveran poate dispune ca anumite porțiuni din marea sa teritorială — denumite zone interzise — să fie închise navigației vaselor străine. Locul și întinderea acestor zone trebuie comunicate celorlalte state fie pe cale diplomatică, fie prin revistele de informații maritime care conțin datele necesare pentru comandanții de vase.

Statul riveran, avînd dreptul de jurisdicție în apele sale teritoriale [14]),

---

13) **Jus passagii innoxii**, drept care nu atinge suveranitatea statului riveran asupra mării sale teritoriale.

14) Statul riveran exercită jurisdicția penală și civilă asupra navelor care pătrund în marea teritorială, jurisdicție limitată cutumiar în exercițiul ei atîta vreme cît suveranitatea statului riveran nu este lezată.

dreptul de a stabili reguli de navigație, dreptul de control vamal și de frontieră, dreptul de pescuit și de utilizare a bogățiilor piscicole etc., poate inspecta vasele străine pentru verificarea documentelor, a mărfii și a oamenilor de pe bord, le poate impune pilotarea proprie și le poate interzice efectuarea de cercetări hidrografice. Dacă vasul străin violează legile și regulamentele statului riveran, acesta poate reține vasul și trage la răspundere penală sau administrativă pe căpitan sau pe alte persoane culpabile, conform legilor sale. Vasul particular poate fi reținut și pentru asigurarea daunelor civile, pentru asigurarea executării obligațiilor contractuale și delictuale.

Deși nu există reguli referitoare la trecerea vaselor militare străine prin apele teritoriale, Comisia de drept internațional a subliniat că statul riveran e bine să fie încunoștiințat în prealabil pe cale diplomatică de intrarea unui vas de război străin în porturile sale, chiar dacă acestea sînt deschise vaselor de cursă lungă. Statul riveran poate admite sau respinge intrarea unui asemenea vas în apele sale teritoriale sau a-i condiționa intrarea de îndeplinirea riguroasă a unor dispoziții speciale. Instituirea deci a unui regim de autorizare a trecerii vaselor militare este legală.

Vasul militar este obligat să respecte legile și regulamentele statului riveran, prin apele teritoriale ale căruia efectuează trecerea pașnică, precum și toate indicațiile comandamentului local militar maritim sau grănicerese. În caz de violare a legilor și regulamentelor sau dacă, de exemplu, vasele militare străine efectuează manevre, hărți, pun mine, iar submersibilele nu străbat apele teritoriale la suprafață, autoritățile locale sesizează de urgență pe comandant și — în caz de neconformare — aduce la cunoștința guvernului, pentru luarea de măsuri. Comandantul navei militare străine poate fi invitat să iasă imediat în larg, în marea deschisă, puterea locală — în caz de refuz — putînd folosi chiar forța armată.

Statul riveran are dreptul să reglementeze sau să interzică vînatul, pescuitul (perle, faună marină, produse marine etc.) în marea sa teritorială, să interzică orice acțiuni pentru ridicarea la suprafață a vaselor scufundate sau pentru ridicarea lor de pe bancuri de nisip și de pe recifuri, cu excepția cazurilor de ajutor care trebuie acordat vaselor naufragiate, implicit echipajului lor.

În declarația guvernului R.P. Chineze din 4 septembrie 1958, avînd în vedere situația anormală din Taivan, se precizează — în scopul asigurării securității statului riveran — că nici un fel de nave străine cu destinație militară și nici un fel de avioane străine nu pot intra în apele teritoriale ale Chinei populare și în spațiul aerian de deasupra lor fără permisiunea guvernului R.P. Chineze.

Măsura este legitimă și în conformitate cu normele dreptului internațional maritim, cum este și dispoziția imediat următoare (pct. 3, al. 2) care prevede că orice navă străina care trece prin apele teritoriale chineze trebuie să respecte legile și regulile corespunzătoare stabilite de guvernul R.P. Chineze.

Pătrunderea navelor militare americane în zona mării teritoriale chi-

neze și violarea spațiului aerian chinez de deasupra mării teritoriale de către avioanele americane constituie tot atîtea acte de agresiune piraterească, acte ce periclitează pacea și securitatea lumii[15]).

ВОПРОС О ТЕРРИТОРИАЛЬНОМ МОРЕ В МЕЖДУНАРОДНОМ СОВРЕМЕННОМ ПРАВЕ

Краткое содержание

В настоящей кратко изложенной работе, автор выявляет современность и значение а также и сложность вопроса о Территориальном море в Международном современном праве, подчеркивая необходимость научного анализа юридического режима части моря, на протяжении которой — как составная часть территории прибрежного государства — применяется общее законодательство этого государства.

Международная практика, превращающаяся в наши дни в обыкновенное правило, показывает, что каждое государство устанавливает ширину своего территориального моря, определяя линию от её начала, а также и её пределы, так как односторонний акт прибрежного устава есть акт дозволенный, могущий быть противопоставлен другим государством столько времени, сколько обеспечено международное мореплавание. Ширика территориального моря не имеет общепризнанного предела, несуществуя условное или общепринятое правило относительно этого протяжения.

Проекты, разработанные международными конференциями (Гаага, 1930), постановления Международного суда в связи с спорными вопросами (англо — албанский, 1949; англо — норвежский, 1951), предложения, выдвинутые Комиссией международного права, различные резолюции и т. д. освещают — без того чтобы удалось установить единую точку зрения, из-за оппозиции империалистических экспансионистских государств — правильное мнение, что прибрежное государство более компетентно может установить режим своего территориального моря, что каждое государство вправе установить протяжение этого моря, принимая во внимание географические, геологические и биологические факторы, экономические нужды своего народа, учитывая необходимость безопасноти и защиты (Постановление XIII, названное *Принципы Мексике касающиися вопроса об юридическом режиме моря*, 1956) и что рас-

---

15) La 17 martie 1960 s-a deschis la Geneva, în prezența delegaților a peste 80 de țări, a doua Conferință a O.N.U., asupra dreptului maritim internațional. În ședința din 25 martie, delegația R.P.R. a subliniat că tentativa unor state capitaliste de a impune o limită inferioară celor 12 mile constituie o manifestare de ignorare a realităților internaționale, de natură a știrbi interesele a zeci de țări, însumînd peste jumătate din populația globului, securitatea lor economică și militară.

În ședința din 8 aprilie 1960, delegația noastră a susținut propunerea justă a U.R.S.S., a Mexicului și a 16 state africane și asiatice pentru consacrarea dreptului statelor riverane de a-și stabili lărgimea mării teritoriale între 3 și 12 mile și a calificat propunerea S.U.A., Angliei și Canadei de a se fixa ca limită maximă 6 mile, drept o încercare lipsită de perspective de a impiedica realizarea dreptului inalienabil și imprescriptibil al popoarelor care vor să-și asigure securitatea și independența lor economică printr-o lărgime adecvată a mării teritoriale.

стояние в три морских мили не составляет и не может составить обязательную норму международного права.

Сильные морские империалистические державы во главе с США несмотря на то, что поддерживают предпологаемое правило трёх морских миль, простирают юрисдикцию за пределы этой зоны и постоянно нарушают элементарные нормы морского права проникновением их морского флота в чужие территориальные воды (англиский флот в территориальное море Исландии, американский флот в территориальное море Китайской Народной Республики и т. д.), совершая агрессивные действия, квалифицированные таким образом в свете общепринятых принципов международного права.

Советские предложения, правильные и законные, представленные на Женевской конференции в феврале — апреле 1958 года и в марте 1960 года, синтетизируют содержание права прибрежного государства установить ширину своего территориального моря и гармонически сочетают необходимость подчинения установившимся обычаям (по правилу, от 3-х до 12-и морских миль) с необходимостью соблюдения исторических и географических условий, соблюдения экономических интересов и безопасности прибрежного государства,.а также и с необходимостью соблюдения интересов международного мореплавания.

LE PROBLÈME DE LA MER TERRITORIALE DANS LE DROIT INTERNATIONAL CONTEMPORAIN

Résumé

L'auteur de cette étude sommaire met en évidence aussi bien l'actualité et l'importance, que la complexité du problème de la mer territoriale dans le droit international contemporain ; il souligne en même temps la nécessité d'une analyse scientifique du régime juridique de cette portion de mer, sur l'étendue de laquelle — comme faisant partie intégrante du territoire de l'état riverain — on applique la législation générale de cet état.

La pratique internationale, qui se transforme de nos jours en une règle coutumière, montre que chaque état fixe lui-même la largeur de la mer territoriale et détermine la ligne **d'où** commence cette mer et la ligne **où** elle finit ; l'acte unilatéral de l'état riverain est donc un acte licite et opposable aux autres états tant que la navigation maritime internationale est assurée. La largeur de la mer territoriale n'a pas de limite qui soit unanimement reconnue, car il n'existe pas de règle conventionnelle ou coutumière relative à cette étendue.

Les projets élaborés par les conférences internationales (La Haye, 1930), les décisions rendues par la Cour Internationale de Justice à l'occasion de différents litiges (anglo-albanais, 1949 ; anglo-norvégien, 1951), les propositions de la Commission de Droit international, les différentes résolutions etc., quoiqu'ils n'aient point réussi à établir un point de vue unitaire à cause de l'opposition des états impérialistes à politique d'expansion, sont l'indice de cette conception juste que l'état riverain est

seul compétent à fixer le régime de sa mer territoriale, que chaque état est en droit d'établir l'étendue de cette mer, en tenant compte des facteurs géographiques, géologiques, biologiques, des nécessités économiques de sa population, de certaines considérations de sécurité et de nécessité de défense (Résolution XIII, surnommée: *Principes du Mexique dans le problème du régime juridique de la mer,* 1956) et que l'étendue de 3 milles marines ne constitue point et ne peut constituer une norme générale obligatoire du droit international.

Les états impérialistes, ceux qui représentent une véritable force maritime et à leur tête les Etats Unis d'Amérique, prétendent soutenir la règle des trois milles marines, mais en réalité ils étendent leur juridiction bien au-delà de cette zone et violent ainsi sans cesse les normes élémentaires du droit maritime en pénétrant avec leur flotte dans les eaux territoriales étrangères (la flotte anglaise dans les eaux territoriales de l'Islande, la flotte américaine dans les eaux territoriales de la R.P. Chinoise etc.) ; ce sont là des actes d'agression, ainsi qualifiés si on les juge à la lumière des principes de droit international unanimement admis.

Les propositions justes et légitimes, présentées par l'Union Soviétique aux Conférences de Genève en février—avril 1958 et mars—avril 1960 sont la synthèse de tout ce qu'implique le droit qu'ont les états riverains d'établir eux-mêmes la largeur de la mer territoriale et réunissent harmonieusement la nécessité **où** sont ces états de se conformer aux usances qui ont été établies (généralement entre 3 et 12 milles marines) à cette autre nécessité de respecter les conditions historiques et géographiques, de respecter les intérêts économiques et ceux de la sécurité de l'état riverain, et enfin à la nécessité de respecter les intérêts de la navigation maritime internationale.